

Helse- og
omsorgsdepartementet

www.nfunorge.org
Youngstorget 2B, 0181 Oslo
Postboks 8954, Youngstorget,
0028 Oslo
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.facebook.com/NFUorge

31.08.2023

Høringsuttalelse – Varselutvalgets rapport- Fra varsel til læring og forbedring

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) er en menneskerettsorganisasjon, som arbeider for full deltakelse og likeverd, og mot diskriminering. NFU skal ivareta interessen til mennesker med utviklingshemming og deres familier, overfor sentrale, regionale og lokale myndigheter. NFU har ca. 8500 medlemmer.

Generelle betraktninger

NFU er positive til utvalgets rapport, idet vi håper at meldeordningen kan bli anvendt som et verktøy for å oppnå reell pasient- og brukersikkerhet. I rapporten kan en lese at det er få meldinger fra kommunal virksomhet. Vi mener dette skyldes underrapportering, og ikke at det er få hendelser i kommunal virksomhet. Sistnevnte kan komme av manglende kunnskap og tilrettelegging av ordningen for hele befolkningen. Redselen for å få dårligere tjenester kan også være en årsak til underrapporteringen. Vi får mange henvendelser som understøtter denne teorien. Det er helt avgjørende at Meldeordningen er tilgjengelig for alle, og dette vil vi komme tilbake til når vi kommenterer utvalgets forslag nummer 5.

Videre vil vi påpeke at fokuset på «brukerne» burde ha vært mer fremtredende gjennom hele rapporten. Det er selvsagt viktig med oppmerksomhet knyttet til pasienter i forbindelse med Meldeordningen, men vel så viktig er det med «brukerne» som mottar daglig bistand fra helse- og omsorgstjenesten. I den forbindelse bør det særlig rettes oppmerksomhet mot de feil og mangler som finner sted over tid, og hvor de alvorlige konsekvensene ikke kommer til syne før etter lang tid.

Det bør også forsøkes å finne løsninger for å sikre at personer som ikke selv kan benytte seg av Meldeordningen, og som heller ikke har noen nærstående som kan bistå dem, ivaretas. I de tilfeller der det er tjenesteyter selv som er bakgrunnen for meldingen, blir Meldeordningen ubrukelig dersom vedkommende er den eneste personen har kontakt med, og som dermed skulle vært den som meldte på vegne av personen.

Kommentarer til utvalgets forslag

- NFU støtter utvalgets første anbefaling om at det er behov for en varselordning for alvorlige hendelser som omfatter hele helse- og omsorgstjenesten, og at begrepet «Varselordning» endres til «Meldeordning». Vi mener at dette kan bidra til å senke terskelen for å melde.
- Utvalgets andre forslag er at virksomhetens ansvar for å forebygge, avdekke og avverge alvorlige hendelser må tydeliggjøres og understøttes i Meldeordningen for alvorlige hendelser. NFU støtter forslaget ettersom vi opplever at det i mange kommuner er en svak forankring av forbedrings- og kvalitetsarbeidet i den øverste ledelsen. Diskusjonen i rapporten om «Hvem (som) er virksomheten» understøtter en del av utfordringsbildet. Vi mener at det er en forutsetning at virksomhetsbegrepet avgrenses og presiseres i lov eller forskrift, for at utvalgets andre forslag skal kunne gjennomføres.
- Det tredje forslaget utvalget har kommet med er at «nesten-alvorlige hendelser» inkluderes i Meldeordningen for alvorlige hendelser. NFU er positive til forslaget ettersom denne typen hendelser vil kunne utgjøre en verdifull kilde til å avdekke systemsvikt.
- NFU støtter også utvalgets fjerde forslag om at Meldeordningen for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten må utformes med sikte på hensiktsmessig ressursbruk i det samlede systemet. Vi vil her påpeke at en forutsetning for at en oppfølgings- og veiledningsfunksjon fra Statsforvalteren skal kunne bli virksom, er at læringen etter hendelser følges opp av virksomhetene i form av systemendringer. Sistnevnte vil kunne bety at den øverste ledelsen i hver virksomhet må bli mer involvert enn det de har vært til i dag.

Videre vil vi også stille oss bak forslaget om å slå sammen Statens helsetilsyn og Statens undersøkelseskommissjon for helse- og omsorgstjenesten. Det vil med en slik sammenslåing, slik vi ser det, være viktig at deres mandat videreføres i fellesskap. Eksempelvis vil helsetilsynets mandat til å undersøke bakenforliggende forhold, og ikke kun «overflatehendelsen» måtte bestå.

- NFU er også positive til forslag nummer 5 om at pasienter, brukere og pårørendes stilling etter alvorlige hendelser må styrkes. Av erfaring vet vi at innlogging vil kunne være utfordrende for enkelte, men siden dette ikke problematiseres i rapporten, legger vi til grunn at portalen vil legge til rette også for disse. Videre blir det avgjørende at meldeportalen melde.no også muliggjør at verge eller annen med fullmakt kan logge inn på vegne av personen som ønsker å bruke sin rett til å melde, dersom personen ikke klarer dette selv.

Videre mener vi at slik styrking også bør omfatte en reell rett til bistand/rettshjelp.

- Utvalgets forslag nummer 6 er å etablere et nasjonalt register for alvorlige hendelser og nesten-alvorlige hendelser. NFU støtter forslaget, da vi mener at et register med gode analysefunksjoner og med mulighet for forskning, kan bidra til å avdekke svikt på systemnivå.
- I forbindelse med forslag nummer 7 om at Statsforvalteren skal få en tydeligere veiledningsrolle overfor virksomhetene, mener vi at også dette er positivt dersom Statsforvalteremebetene får tilstrekkelig formalkompetanse i å drive veiledning i forbedrings- og kvalitetsarbeid. NFU vil også fremme et ønske om at brukerkompetanse inkluderes i dette arbeidet, slik at brukerperspektivet ivaretas.
- Forslag nummer 8 er å tydeliggjøre at Meldeordningen for alvorlige hendelser også omfatter overganger i pasientforløp, og der flere uønskede hendelser til sammen utgjør en alvorlig hendelse. NFU støtter også dette forslaget, da vi oppfatter det som vesentlig for å sørge for at tjenestene skal være helhetlige og knyttet sammen. Et ensidig fokus på enkelthendelser kan føre til at systemfokuset går tapt. Som nevnt innledningsvis i høringsvaret vil svikt i helse- og omsorgstjenester kunne vise seg som helsetap og funksjonstap over tid og ikke i form av en tidfestet enkelthendelse.

- Til forslag nummer 9 om at det må legges til rette for bedre melde- og forbedringskultur i hele helse- og omsorgstjenesten, vil vi bemerke at dette vil kreve et omfattende arbeid som må koordineres fra statlig hold og der pasient og brukerorganisasjonene må involveres. Det vil måtte jobbes helhetlig for at den nåværende kulturen skal kunne endres, og spesielt viktig vil det være med involvering av ledelsen på alle nivå.

Med vennlig hilsen

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Helje Lillestølen Beil
Juridisk rådgiver